

Relacje między Północą a Południem

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Animacja](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: PAP, *W ciągu 15 lat na świecie może przybyć 1 mld mieszkańców slumsów*, 15.05.2015 r., dostępny w internecie: newsweek.pl [dostęp 19.07.2020 r.].
- Źródło: *Czy Globalne Południe różni się od Globalnej Północy tylko poziomem rozwoju materialnego?*, dostępny w internecie: globalna.edu.pl [dostęp 19.07.2020 r.].

- Źródło: *Gospodarka Nepalu*, dostępny w internecie: travelplanet.pl [dostęp 19.07.2020 r.].
- Źródło: *Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami*, dostępny w internecie: un.org.pl [dostęp 19.07.2020 r.].

Relacje między Północą a Południem

Źródło: domena publiczna.

Na początek tego materiału, zamiast wprowadzenia, tylko kilka faktów:

“ ***Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami***”

- 783 milionów ludzi żyje poniżej międzynarodowej granicy ubóstwa, tj. za mniej niż 1,90 USD dziennie.
- W 2016 r. prawie 10% osób pracujących na świecie utrzymywało siebie i swoje rodziny za mniej niż 1,90 USD dziennie na osobę.
- W skali globalnej na 100 mężczyzn przypadają 122 kobiety w wieku 25–34 lat żyjące w skrajnym ubóstwie.
- Azja Południowa i Afryka Subsaharyjska są miejscami, w których żyje przytłaczająca większość ludzi w skrajnym ubóstwie.
- Wysokie wskaźniki ubóstwa często dotyczą małych, niestabilnych i dotkniętych konfliktami zbrojnymi państw.
- Co czwarte dziecko poniżej piątego roku życia ma wzrost nieadekwatny do swojego wieku.

- W 2016 r. tylko 45% ludności świata było faktycznie objętych co najmniej jednym świadczeniem pieniężnym z tytułu ochrony socjalnej.
- W 2017 r. straty gospodarcze spowodowane katastrofami, w tym trzema potężnymi huraganami w USA i na Karaibach, oszacowano na ponad 300 mld USD.

Źródło: Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami, dostępny w internecie: un.org.pl [dostęp 19.07.2020 r.].

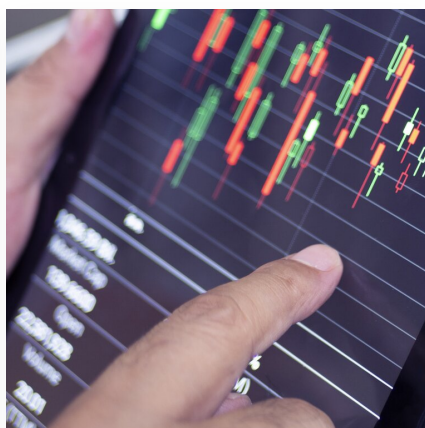
Twoje cele

- Scharakteryzujesz kraje globalnej Północy i globalnego Południa.
- Przeanalizujesz poziom rozwoju państw Północy i Południa.
- Ocenisz poziom współpracy i pomocy państw Północy i Południa.

Dla zainteresowanych

Cele zrównoważonego rozwoju

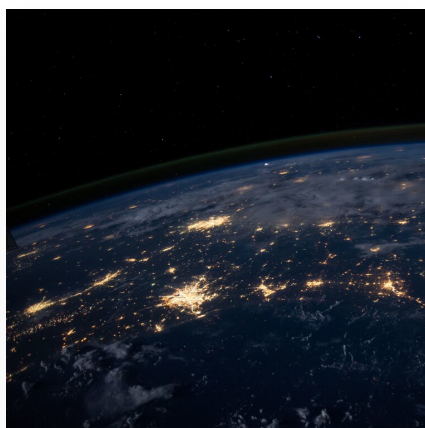
Ponowoczesna gospodarka globalna

Globalizacja i społeczeństwo obywatelskie

Globalizacja i jej problemy

Globalizacja i antyglobalizm

Przeczytaj

Świat w XXI w.

Świat w XXI w. jest światem podzielonym: najbardziej widoczny podział biegnie wzdłuż równika dzielącego kulę ziemską na półkulę północną i południową. Półkula północna jest tą bogatszą, gdyż leży na niej większość państw rozwiniętych i bogatych, natomiast na półkuli południowej ludzie często cierpią niedostatek. Jest to jednak podział umowny, nie wszystkie kraje na północ od równika są zamożne, podobnie jak na południu Australia i Nowa Zelandia nie należą do ubogich.

Z drugiej jednak strony warto zauważyć, że i w krajach rozwiniętych wiele osób żyje w biedzie. Przykładowo: w 2016 r. w Stanach Zjednoczonych, czyli jednym z najbogatszych państw świata, w skrajnym ubóstwie żyło 1,2 % społeczeństwa, czyli 3,9 mln osób. W stosunku do Indii nie jest to wiele (2011 r. – 21,2% – 283,9 mln osób)¹. Podobnie jest w [krajach rozwijających się](#): tam także mieszkają bogate osoby (np. w Indiach bollywoodzcy milionerzy i miliarderzy czy szejkwowie arabscy z Kataru czy Omanu). Przykład ten pokazuje jednak, że rozwarstwienie społeczne jest w tych krajach szczególnie widoczne.

Czym jednak różnią się kraje globalnej Północy od krajów globalnego Południa?

Północ	Południe
wysoki poziom życia ludności	niski poziom życia ludności
dobry dostęp do żywności	występują problemy z dostępem do żywności i wody
dostęp do edukacji i służby zdrowia często gwarantowany przez państwo	występują problemy z dostępem do edukacji i służby zdrowia
starzenie się społeczeństwa	społeczeństwo młode
wysoki wskaźnik urbanizacji	ludność zamieszkuje głównie wieś
gospodarka oparta na usługach	gospodarka oparta na rolnictwie i przemyśle o charakterze metalurgicznym, drzewnym, mineralnym, lekkim, spożywczym oraz górnictwie
kontrola nad zadłużeniem zewnętrznym	wysokie zadłużenie zewnętrzne
eksport towarów o wysokim stopniu przetworzenia	eksport artykułów spożywczych, surowców i półproduktów
wysoko wykwalifikowana siła robocza, co prowadzi do dużej wydajności pracy	niskie kwalifikacje siły roboczej, przez co wydajność pracy jest niska

Północ	Południe
dobrze wykształcony rynek wewnętrzny	słabo wykształcony rynek wewnętrzny
wysokie zarobki pozwalające na duży poziom konsumpcji	niskie zarobki niepozwalające na zbyt dużą konsumpcję
kultura globalnej Północy izoluje ludzi od siebie, preferuje rodziny mononuklearne, samowystarczalność dzięki posiadanym pieniądzom, za które można kupić większość rzeczy	kultura globalnego Południa oparta jest o wielopokoleniowe rodziny, preferuje współpracę sąsiedzką i rodzinną, potrzebną do przetrwania w trudnej sytuacji materialnej

Należy jednak dodać, że różnice te powoli się zacierają.

Bank Światowy publikuje dane dotyczące skrajnego ubóstwa od 1981 r. Istnieją jednak także dane sięgające roku 1820, kiedy to ogromna większość ludzi na świecie żyła w skrajnym ubóstwie. Od tego czasu wzrost gospodarczy, m.in. dzięki uwolnieniu gospodarki i postępowi technicznemu, całkowicie zmienił sytuację, choć ludność świata zwiększyła się 7-krotnie.

W 1950 r. tylko nieco ponad 1/4 ludzi na świecie żyło powyżej poziomu skrajnego ubóstwa. Dane Banku Światowego z 1981 r. pokazują, że skrajnie ubogich było wtedy tylko 44% ludzi, w 2013 r. – poniżej 11%, a w 2015 r. – mniej niż 10%.

Klasyfikacja krajów

Organizacje międzynarodowe, takie jak Bank Światowy, Departament ONZ ds. Ekonomicznych i Społecznych (UN DESA) czy OECD stworzyły klasyfikację krajów od najbogatszych do najbiedniejszych. Jednym z jej celów jest chęć przyspieszenia rozwoju gospodarczego państw rozwijających się przez inwestowanie w infrastrukturę techniczną i społeczną.

OECD bierze pod uwagę [PKB per capita](#). Według tej organizacji państwa dzielą się na:

- państwa najslabiej rozwinięte i o niskich dochodach (PKB per capita poniżej 1005 USD);
- kraje o średnio-niskich dochodach (PKB per capita między 1006 a 3955 USD);
- kraje o średnio-wysokich dochodach (PKB per capita między 3956 a 12235 USD);
- [kraje rozwinięte](#) (PKB per capita powyżej 12235 USD)².

Kraj uzyskuje tym wyższą ocenę, im dłuższe są długość życia, poziom wykształcenia i dochód na osobę. Maksymalnie może otrzymać 1. Według [HDI](#) kraje dzielą się na:

- o bardzo wysokim stopniu rozwoju (0.800–1.000);

- o wysokim stopniu rozwoju (0.700–0.799);
- o średnim stopniu rozwoju (0.550–0.699);
- o niskim stopniu rozwoju (0.350–0.549).

Wskaźnik rozwoju społecznego (HDI), 2018 r.

Kraj: Afganistan:

Wartość: 0.496

Kraj: Albania:

Wartość: 0.791

Kraj: Algieria:

Wartość: 0.759

Kraj: Andora:

Wartość: 0.857

Kraj: Angola:

Wartość: 0.574

Kraj: Antigua i Barbuda:

Wartość: 0.776

Kraj: Arabia Saudyjska:

Wartość: 0.857

Kraj: Argentyna:

Wartość: 0.830

Kraj: Armenia:

Wartość: 0.760

Kraj: Australia:

Wartość: 0.938

Kraj: Austria:

Wartość: 0.914

Kraj: Azerbejdżan:

Wartość: 0.754

Kraj: Bahamy:

Wartość: 0.805

Kraj: Bahrajn:

Wartość: 0.838

Kraj: Bangladesz:

Wartość: 0.614

Kraj: Barbados:

Wartość: 0.813

Kraj: Belgia:

Wartość: 0.919

Kraj: Belize:

Wartość: 0.720

Kraj: Benin:

Wartość: 0.520

Kraj: Bhutan:

Wartość: 0.617

Kraj: Białoruś:

Wartość: 0.817

Kraj: Boliwia:

Wartość: 0.703

Kraj: Bośnia i Hercegowina:

Wartość: 0.769

Kraj: Botswana:

Wartość: 0.728

Kraj: Brazylia:

Wartość: 0.761

Kraj: Brunei:

Wartość: 0.845

Kraj: Bułgaria:

Wartość: 0.816

Kraj: Burkina Faso:

Wartość: 0.434

Kraj: Burundi:

Wartość: 0.423

Kraj: Chile:

Wartość: 0.847

Kraj: Chiny:

Wartość: 0.758

Kraj: Chorwacja:

Wartość: 0.837

Kraj: Cypr:

Wartość: 0.873

Kraj: Czad:

Wartość: 0.401

Kraj: Czarnogóra:

Wartość: 0.816

Kraj: Czechy:

Wartość: 0.891

Kraj: Dania:

Wartość: 0.930

Kraj: Demokratyczna Republika Konga:

Wartość: 0.459

Kraj: Dominika:

Wartość: 0.724

Kraj: Dominikana:

Wartość: 0.745

Kraj: Dżibuti:

Wartość: 0.495

Kraj: Egipt:

Wartość: 0.700

Kraj: Ekwador:

Wartość: 0.758

Kraj: Erytrea:

Wartość: 0.434

Kraj: Estonia:

Wartość: 0.882

Kraj: Eswatini:

Wartość: 0.608

Kraj: Etiopia:

Wartość: 0.470

Kraj: Fidżi:

Wartość: 0.724

Kraj: Filipiny:

Wartość: 0.712

Kraj: Finlandia:

Wartość: 0.925

Kraj: Francja:

Wartość: 0.891

Kraj: Gabon:

Wartość: 0.702

Kraj: Gambia:

Wartość: 0.466

Kraj: Ghana:

Wartość: 0.596

Kraj: Grecja:

Wartość: 0.872

Kraj: Grenada:

Wartość: 0.763

Kraj: Gruzja:

Wartość: 0.786

Kraj: Gujana:

Wartość: 0.670

Kraj: Gwatemala:

Wartość: 0.651

Kraj: Gwinea Bissau:

Wartość: 0.461

Kraj: Gwinea Równikowa:

Wartość: 0.588

Kraj: Gwinea:

Wartość: 0.466

Kraj: Haiti:

Wartość: 0.503

Kraj: Hiszpania:

Wartość: 0.893

Kraj: Niderlandy:

Wartość: 0.933

Kraj: Honduras:

Wartość: 0.623

Kraj: Hongkong:

Wartość: 0.939

Kraj: Indie:

Wartość: 0.647

Kraj: Indonezja:

Wartość: 0.707

Kraj: Irak:

Wartość: 0.689

Kraj: Iran:

Wartość: 0.797

Kraj: Irlandia:

Wartość: 0.942

Kraj: Islandia:

Wartość: 0.938

Kraj: Izrael:

Wartość: 0.906

Kraj: Jamajka:

Wartość: 0.726

Kraj: Japonia:

Wartość: 0.915

Kraj: Jemen:

Wartość: 0.463

Kraj: Jordania:

Wartość: 0.723

Kraj: Kambodża:

Wartość: 0.581

Kraj: Kamerun:

Wartość: 0.563

Kraj: Kanada:

Wartość: 0.922

Kraj: Katar:

Wartość: 0.848

Kraj: Kazachstan:

Wartość: 0.817

Kraj: Kenia:

Wartość: 0.579

Kraj: Kirgistan:

Wartość: 0.674

Kraj: Kiribati:

Wartość: 0.623

Kraj: Kolumbia:

Wartość: 0.761

Kraj: Komory:

Wartość: 0.538

Kraj: Kongo:

Wartość: 0.608

Kraj: Korea Południowa:

Wartość: 0.906

Kraj: Kostaryka:

Wartość: 0.794

Kraj: Kuba:

Wartość: 0.778

Kraj: Kuwejt:

Wartość: 0.808

Kraj: Laos:

Wartość: 0.604

Kraj: Lesotho:

Wartość: 0.518

Kraj: Liban:

Wartość: 0.730

Kraj: Liberia:

Wartość: 0.465

Kraj: Libia:

Wartość: 0.708

Kraj: Liechtenstein:

Wartość: 0.917

Kraj: Litwa:

Wartość: 0.869

Kraj: Luksemburg:

Wartość: 0.909

Kraj: Łotwa:

Wartość: 0.854

Kraj: Macedonia Północna:

Wartość: 0.759

Kraj: Madagaskar:

Wartość: 0.521

Kraj: Malawi:

Wartość: 0.485

Kraj: Malediwy:

Wartość: 0.719

Kraj: Malezja:

Wartość: 0.804

Kraj: Mali:

Wartość: 0.427

Kraj: Malta:

Wartość: 0.885

Kraj: Maroko:

Wartość: 0.676

Kraj: Mauretania:

Wartość: 0.527

Kraj: Mauritius:

Wartość: 0.796

Kraj: Meksyk:

Wartość: 0.767

Kraj: Mikronezja:

Wartość: 0.614

Kraj: Mjanma:

Wartość: 0.584

Kraj: Mołdawia:

Wartość: 0.711

Kraj: Mongolia:

Wartość: 0.735

Kraj: Mozambik:

Wartość: 0.446

Kraj: Namibia:

Wartość: 0.645

Kraj: Nepal:

Wartość: 0.579

Kraj: Niemcy:

Wartość: 0.939

Kraj: Niger:

Wartość: 0.377

Kraj: Nigeria:

Wartość: 0.534

Kraj: Nikaragua:

Wartość: 0.651

Kraj: Norwegia:

Wartość: 0.954

Kraj: Nowa Zelandia:

Wartość: 0.921

Kraj: Oman:

Wartość: 0.834

Kraj: Pakistan:

Wartość: 0.560

Kraj: Palau:

Wartość: 0.814

Kraj: Palestyna:

Wartość: 0.690

Kraj: Panama:

Wartość: 0.795

Kraj: Papua-Nowa Gwinea:

Wartość: 0.543

Kraj: Paragwaj:

Wartość: 0.724

Kraj: Peru:

Wartość: 0.759

Kraj: Polska:

Wartość: 0.872

Kraj: Portugalia:

Wartość: 0.850

Kraj: Południowa Afryka:

Wartość: 0.705

Kraj: Republika Środkowoafrykańska:

Wartość: 0.381

Kraj: Republika Zielonego Przylądka:

Wartość: 0.651

Kraj: Rosja:

Wartość: 0.824

Kraj: Rumunia:

Wartość: 0.816

Kraj: Rwanda:

Wartość: 0.536

Kraj: Saint Kitts i Nevis:

Wartość: 0.777

Kraj: Saint Lucia:

Wartość: 0.745

Kraj: Saint Vincent i Grenadyny:

Wartość: 0.728

Kraj: Salvador:

Wartość: 0.667

Kraj: Samoa:

Wartość: 0.707

Kraj: Senegal:

Wartość: 0.514

Kraj: Serbia:

Wartość: 0.799

Kraj: Seszele:

Wartość: 0.801

Kraj: Sierra Leone:

Wartość: 0.438

Kraj: Singapur:

Wartość: 0.935

Kraj: Słowacja:

Wartość: 0.857

Kraj: Słowenia:

Wartość: 0.902

Kraj: Sri Lanka:

Wartość: 0.780

Kraj: Stany Zjednoczone:

Wartość: 0.920

Kraj: Sudan:

Wartość: 0.507

Kraj: Sudan Południowy:

Wartość: 0.413

Kraj: Surinam:

Wartość: 0.724

Kraj: Syria:

Wartość: 0.549

Kraj: Szwajcaria:

Wartość: 0.946

Kraj: Szwecja:

Wartość: 0.937

Kraj: Tadżykistan:

Wartość: 0.656

Kraj: Tajlandia:

Wartość: 0.765

Kraj: Tanzania:

Wartość: 0.528

Kraj: Timor Wschodni:

Wartość: 0.626

Kraj: Togo:

Wartość: 0.513

Kraj: Tonga:

Wartość: 0.717

Kraj: Trynidad i Tobago:

Wartość: 0.799

Kraj: Tunezja:

Wartość: 0.739

Kraj: Turcja:

Wartość: 0.806

Kraj: Turkmenistan:

Wartość: 0.710

Kraj: Uganda:

Wartość: 0.528

Kraj: Ukraina:

Wartość: 0.750

Kraj: Urugwaj:

Wartość: 0.808

Kraj: Uzbekistan:

Wartość: 0.710

Kraj: Vanuatu:

Wartość: 0.597

Kraj: Wenezuela:

Wartość: 0.726

Kraj: Węgry:

Wartość: 0.845

Kraj: Wielka Brytania:

Wartość: 0.920

Kraj: Wietnam:

Wartość: 0.693

Kraj: Włochy:

Wartość: 0.883

Kraj: Wybrzeże Kości Słoniowej:

Wartość: 0.516

Kraj: Wyspy Marshalla:

Wartość: 0.698

Kraj: Wyspy Salomona:

Wartość: 0.557

Kraj: Wyspy Świętego Tomasza i Książęca:

Wartość: 0.609

Kraj: Zambia:

Wartość: 0.591

Kraj: Zimbabwe:

Wartość: 0.563

Kraj: Zjednoczone Emiraty Arabskie:

Wartość: 0.866

Oprac. na podst.: *List of countries by Human Development Index*, en.wikipedia.org, [dostęp: 20.07.2020].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Cele zrównoważonego rozwoju

Państwa członkowskie Narodów Zjednoczonych podpisały na przełomie obu tysiącleci tzw. Deklarację milenijną. Według jej postanowień zobowiązały się dołożyć starań, by pomóc najuboższym krajom świata podnieść poziom ekonomiczny, poprawić warunki życia ich mieszkańców i zadbać o przestrzeganie praw człowieka.

Postanowienia te zapisano jako następujące cele (początkowo było ich osiem, a potem katalog uszczegółowiono i rozszerzono):

Źródło: ONZ, CC BY-SA 3.0.

Oceń, w jakim stopniu cele te zostały osiągnięte.

Słownik

HDI

(ang. Human Development Index); wskaźnik opisujący stopień rozwoju społeczno-ekonomicznego poszczególnych krajów

kraje rozwijające się

państwa, które według ONZ kwalifikują się do udzielenia im pomocy rozwojowej

kraje rozwinięte

kraje wysoko rozwinięte według klasyfikacji OECD to państwa o dochodach powyżej 12235 USD na mieszkańca

PKB per capita

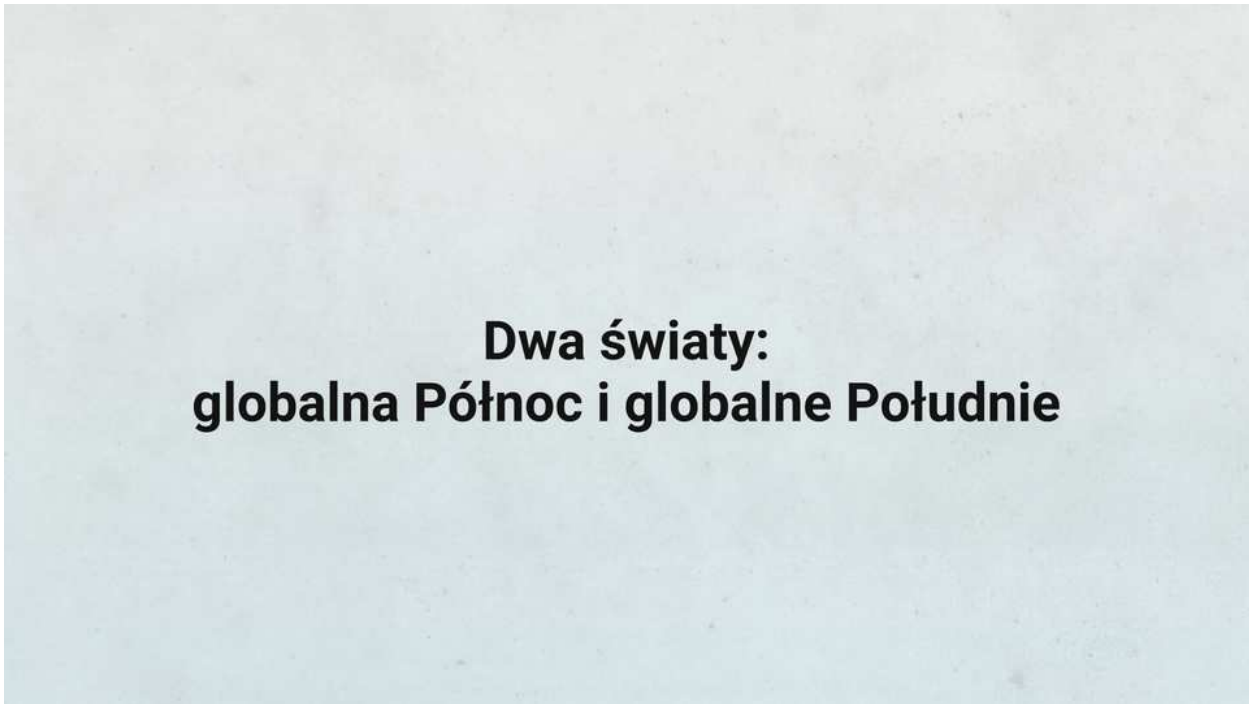
produkt krajowy brutto w przeliczeniu na mieszkańca państwa; jeden z ważniejszych wskaźników makroekonomicznych

Animacja

Polecenie 1

Zapoznaj się z animacją i zwróć uwagę nie tylko na różnice, ale i zależności między Północą i Południem.

**Dwa światy:
globalna Północ i globalne Południe**

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DAq3W9Ns5>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału pod tytułem Dwa światy: globalna Północ i globalne Południe.

Ćwiczenie 1

Na świecie niemal 3,5 mld ludzi żyje za około 5,5 dolarów dziennie. W przeliczeniu na złotówki jest to około 22 zł (lipiec 2020). Napisz, w jaki sposób można przeżyć dzień za tę kwotę. Pamiętaj, że te pieniądze musisz wydać nie tylko na jedzenie, ale też np. na dojazd do szkoły i opłaty związane z mieszkaniem.

Ćwiczenie 2

Zajmij stanowisko: czy pomoc dostarczana przez organizacje międzynarodowe i państwa globalnej Północy dla krajów Południa jest wystarczająca? Swoje zdanie uzasadnij minimum dwoma argumentami.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Dokończ zdanie.

Kraje wysoko rozwinięte według HDI mają wskaźnik powyżej...

- 0,9.
- 0,8.
- 0,7.
- 0,6.

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Zaznacz, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Kraje globalnej Północy charakteryzuje niski przyrost naturalny.	☐	☐
Japonia, podobnie jak inne kraje azjatyckie, należy do krajów rozwijających się.	☐	☐
PKB per capita poniżej 1005 USD według OECD charakteryzuje państwa słabo rozwinięte.	☐	☐
Gospodarka krajów globalnego Południa oparta jest głównie na rolnictwie.	☐	☐

Ćwiczenie 4

Zapoznaj się z opisem i wykonaj polecenie.

” *Gospodarka Nepalu*

Warunki naturalne nie sprzyjają rozwojowi rolnictwa – tereny górskie, wieczne śniegi i lodowce stanowią aż 15% powierzchni kraju.

Nierównomierne jest rozmieszczenie upraw. W Terai skupia się ponad połowa wszystkich upraw. Uprawia się głównie ryż (poza nim kukurydzę, pszenicę, ziemniaki, trzcinę cukrową). Hoduje się bydło rogate, kozy, bawoły, wypasa owce i jaki. Lasy dostarczają cennych gatunków drzew na eksport (drewno salowe), niestety eksploatacja ich ma charakter gospodarki rabunkowej. Nepal jest też znaczącym producentem narkotyków – haszyszu i marihuany.

Do 1951 r. przemysł nie istniał, obecnie działają zakłady przemysłu przetwórstwa produktów rolnych, bawełny i juki, tartaki, zakłady tytoniowe i cementownie. Są one zlokalizowane głównie w kotlinie Katmandu i w rejonie przygranicznym z Indiami. Nadal jednak ze względu na brak odpowiedniej sieci komunikacyjnej brakuje warunków do rozwoju. Ponadto bogactwa mineralne są słabo zbadane. Stwierdzono występowanie rud żelaza, miedzi i innych, jednak wydobywa się [jedynie - dop. red.] mikię we wschodniej części kraju.

Bardzo ważną rolę odgrywa produkcja rzemieślnicza i chałupnictwo. Tradycyjne rzemiosło rozwinięte jest w całym kraju zarówno na wsi, jak i w miastach.

Źródło: *Gospodarka Nepalu*, dostępny w internecie: travelplanet.pl [dostęp 19.07.2020 r.].

Podaj, do jakiej grupy krajów pod względem rozwoju należy państwo scharakteryzowane w powyższym tekście.

Ćwiczenie 6

Przyjrzyj się ilustracji i wykonaj polecenie.

Źródło: Zouavman Le Zouave , licencja: CC BY-SA 3.0.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

” PAP

W ciągu 15 lat na świecie może przybyć 1 mld mieszkańców slumsów

Dziś w miastach mieszka już 54 proc. mieszkańców globu, a w 2050 r. będzie ich 66 proc. Wyzwaniem dla rządzących będzie bieda - w slumsach obecnie mieszka miliard ludzi, a jeśli nic się nie zmieni, to w ciągu 15 lat liczba ta się podwoi - wynika z raportu EY.

750 największych miast świata odpowiada dziś za 57 proc. globalnego PKB, a do 2030 r. liczba ta zwiększy się do 61 proc.

Do 2030 r. w tych największych miastach będzie mieszkało o 220 mln konsumentów klasy średniej więcej niż obecnie. Będą oni odpowiadali za 60 proc. światowych wydatków.

Gdzie najwięcej?

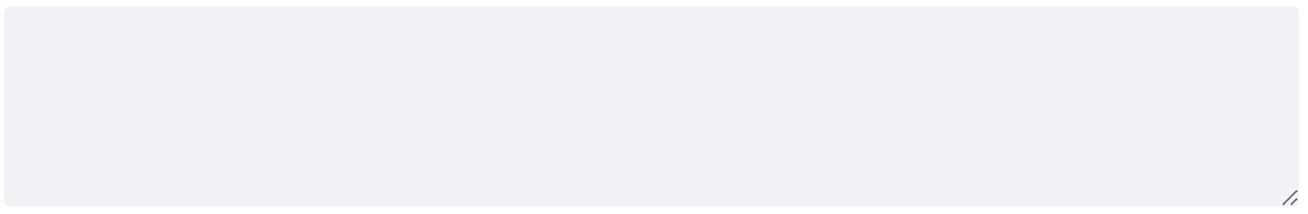
Najwięcej młodych ludzi będzie rodzić się w miastach Afryki, takich jak Lagos, Abuja, Dar es Salaam i Luanda. EY nazywa to wręcz „eksplozją demograficzną”, bo w 2030 r. 90 proc. dzieci w grupie wiekowej 0-14 zamieszkiwać będzie jedno z afrykańskich miast. Jednocześnie w 122 miastach spośród 750 największych aglomeracji świata populacja będzie się kurczyć. Większość z tych miast zlokalizowanych jest w Europie Wschodniej, Niemczech, Włoszech, Japonii, Korei Płd. i Chinach.

Zdaniem autorów raportu miasta będą rozwijać się przede wszystkim w krajach z szybkim wzrostem PKB, w tym głównie w Afryce. Jednak pięć największych metropolii, czyli Tokio, Nowy Jork, Los Angeles, Londyn i Paryż utrzyma swoją kluczową rolę biznesową i handlową. Będzie jednak stopniowo rosło również znaczenie największych chińskich aglomeracji.

Źródło: PAP, *W ciągu 15 lat na świecie może przybyć 1 mld mieszkańców slumsów*, 15.05.2015 r., dostępny w internecie: newsweek.pl [dostęp 19.07.2020 r.].

Wyjaśnij, jaka jest rola miast w zmniejszaniu różnic w rozwoju państw na świecie.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

” Czy Globalne Południe różni się od Globalnej Północy tylko poziomem rozwoju materialnego?

Kraje globalnego Południa mają olbrzymi, choć często niedoceniany dorobek cywilizacyjny – wystarczy pomyśleć, gdzie wymyślono cyfry i dziesiętny system pozycyjny (Indie), skąd przyszedł do nas papier (Chiny), czy które kraje wydobywają niezbędne do produkcji wszechobecnej w krajach Globalnej Północy elektroniki metale (krajami bogatymi w te surowce są np. Demokratyczna Republika Konga, Zambia, Republika Południowej Afryki). Najpopularniejszy napój na świecie – kawa – wywodzi się z Etiopii. Dziś kawa uprawiana jest w wielu krajach Afryki i Ameryki Południowej.

Mówiąc o dorobku cywilizacyjnym, nie powinniśmy zapominać o bogatej w smaku kuchni, kulturze ubioru czy muzyce. Na przykład gwatemalskie stroje ludowe ze względu na ich unikatowość i czasochłonne wykonanie są przekazywane jako pamiątki z pokolenia na pokolenie i traktowane jak dzieła sztuki. Tango, pochodzące z Argentyny, od wieków jest jednym z tańców wywołujących najwięcej emocji wśród mieszkańców różnych regionów świata. Jeśli chodzi o potrawy, mało który kraj dorównuje Peru, w którym jest podobno blisko 500 tradycyjnych potraw.

Nie mniej istotnym bogactwem są cuda natury. Kraje Południa posiadają unikatowe skarby, takie jak np. wodospad Wiktorii w Zambii, Puszcza Amazońska w Brazylii i Boliwii, rozległe przestrzenie parków narodowych pełnych dzikich i wolno żyjących zwierząt w Tanzanii czy Kenii, najwyższe góry świata w Nepalu.

Mówiąc o Nepalu, nie można zapomnieć, że żyje tam słynny lud Szerpów, od pokoleń zamieszkujący najwyższe partie Himalajów. W żadnym narodzie na świecie nie ma tylu himalaistów i zdobywców najwyższej góry świata.

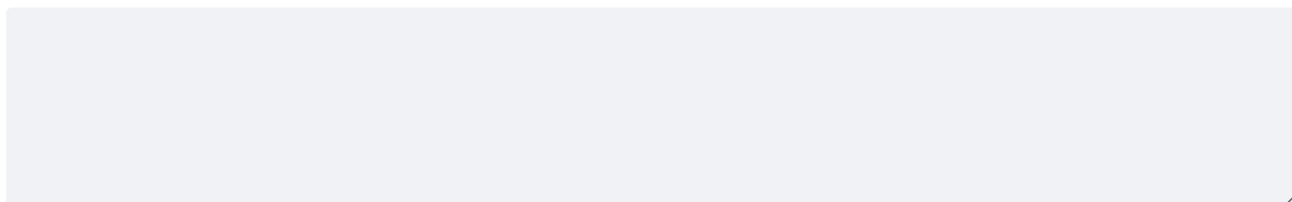
Również w dziedzinie sportu niektóre kraje Południa przewyższają bogatą Północ. Przykładem mogą być sławni na cały świat biegacze z rejonu Wschodniej Afryki czy robiący zawrotną karierę sprinterzy z Jamajki. Rekordy tych sportowców zachwycają również z racji tego, że ich talenty nie są finansowo wspierane, tak jak to ma miejsce w krajach Północy, gdzie wielu sportowców otrzymuje ogromne stypendia i wsparcie, tak aby mogli się skupić jedynie na treningach.

Kraje Południa opierają się również unifikacji, jeśli chodzi o tradycyjne wierzenia i praktyki religijne. Jest to zagadnienie szczególnie ciekawe ze względu na to, że wierzenia te są żywe i ulegają ciągłym zmianom, również synkretyzując się z religiami, takimi jak chrześcijaństwo czy islam. Np. w Afryce wielu ludzi jednocześnie deklaruje bycie chrześcijaninem oraz przynależność do tradycyjnego systemu wierzeń. Powszechna jest również wiara w magię, zwłaszcza w religiach afrykańskich, jak również przypisywanie mocy przedmiotom czy przyrodzie. Zgłębianie tej dziedziny życia w krajach Południa pozwala odkryć niekończące się pokłady historycznych warstw kulturowych tworzących obecny sposób życia mieszkańców tych krajów.

Źródło: *Czy Globalne Południe różni się od Globalnej Północy tylko poziomem rozwoju materialnego?*, dostępny w internecie: globalna.edu.pl [dostęp 19.07.2020 r.].

Wyjaśnij, co kraje Południa mogą oferować bogatej Północy.

Dla nauczyciela

Autorka: Małgorzata Krzeszowska

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Relacje między Północą a Południem

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.

Uczeń:

2) wykazuje złożoność i wielopłaszczyznowość współczesnych stosunków międzynarodowych oraz współzależność państw w środowisku międzynarodowym.

Zakres rozszerzony

XIII. Ład międzynarodowy.

Uczeń:

2) przedstawia zmiany w międzynarodowym ładzie politycznym i gospodarczym w XXI w.;

3) wyjaśnia znaczenie strategicznych zasobów naturalnych w polityce międzynarodowej;

4) wyjaśnia na przykładach wzajemne zależności polityczne, gospodarcze i kulturowe między państwami o różnym poziomie PKB i różnej jego strukturze; wyjaśnia znaczenie okresu kolonializmu w tych zależnościach;

5) przedstawia mechanizmy i działania, które zmniejszają lub powiększają dysproporcje między państwami o różnym poziomie PKB i różnej jego strukturze.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- charakteryzuje kraje globalnej Północy i globalnego Południa;
- analizuje poziom rozwoju państw Północy i Południa;
- wyjaśnia zależności między krajami o różnym stopniu rozwoju.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- wywiad;
- rozmowa nauczająca;
- dyskusja.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Podanie tematu i celów zajęć.
2. Uczniowie rozmawiają na temat globalizacji. Zwracają przy tym uwagę na nierównomierny rozwój świata. Na koniec wybrana osoba podsumowuje rozmowę.

Faza realizacyjna

1. Podział na dwie równe grupy. Pierwsza z grup dzieli się na dwie mniejsze (A i B). Grupa druga nie dzieli się.
2. Pierwsza grupa zapoznaje się z animacją, przy czym:

- grupa A wciela się w mieszkańców krajów rozwiniętych, zwraca uwagę na informacje dotyczące globalnej Północy;
- grupa B, jako mieszkańcy południa globu, zbiera informacje na temat globalnego Południa.

Grupa druga natomiast, w tym samym czasie, wciela się w rolę dziennikarzy i przygotowuje się do przeprowadzenia wywiadu. Szczególną uwagę podczas wywiadu dziennikarze powinni zwrócić nie na różnice między Północą i Południem oraz mechanizmy i działania, które zmniejszają lub powiększają dysproporcje między państwami.

3. Każdy z dziennikarzy przeprowadza dwa wywiady: jeden z mieszkańcem Północy, a drugi z mieszkańcem Południa. Następnie wybrani dziennikarze przedstawiają na forum wnioski ze swoich wywiadów. Wybrana osoba podsumowuje tę część zajęć.

4. Zapoznanie się zespołu klasowego z materiałem w sekcji „Przeczytaj”.

5. Na podstawie treści lekcji i wcześniejszej wiedzy następuje dyskusja na temat wzajemnych zależności politycznych, gospodarczych i kulturowych między państwami o różnym poziomie PKB. Uczniowie zwracają też uwagę na to, co kraje bogate mogą zaoferować biednym, a biedne bogatym. Na koniec wybrana osoba podsumowuje dyskusję.

Faza podsumowująca

1. Wykonanie w parach ćwiczeń 4–8 z sekcji „Sprawdź się”.

Praca domowa:

Uczniowie wykonują pozostałe ćwiczenia z sekcji „Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, unic.un.org.pl.

PAP, *W ciągu 15 lat na świecie może przybyć 1 mld mieszkańców slumsów*, 15.05.2015, newsweek.pl.

Czy Globalne Południe różni się od Globalnej Północy tylko poziomem rozwoju materialnego?, globalna.edu.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Uczniowie na podstawie multimedium mogą przygotować mapę myśli.